

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

Правительство Республики Ингушетия

ГБОУ "ООШ с.п. Плиево "

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета ингушская литература

для обучающихся 1 – 4 классов

с.п.Плиево 2023г.

Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоаг1а т1ехье эздел долаш, г1улакхаца, нахаца товш, 1имерза, ший моттиг д1алаца ховш, Даьхе а, къам а, дезал а лоарх1аш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькъахьа къахьегаш, дийша, 1илман лардаш 1омаь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дег1адоаг1а 1илма, техника, культура дег1адарца. Царга хьежжа хила беа дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам ч1оаг1баро д1адех хьехархошкара дешархой теркам т1абахийта дезар – дукхаг1а долча даькъе шоашка уйла яйтар, 1илман лардаш тошкаш болх байтар, 1омадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт 1омабар, грамматика хар боккха лоарх1ам болаш да дешархой кхетам дег1абоолабара, х1ана аьлча, мотт 1омабарца кхетаю мета хозал, из б1аьхий хилар, кхыча къамий мотт а дикаг1а кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта д1ахьехар хила деза уж кхетаргболаш, ц1енача, аттача меттала, 1омадаьчох ма хулла дукхаг1а дукхаг1а пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьаькъоастадеш, цунна теркам т1абохийташ, грамматически бокьонаш в1аши юсташ бе беа ший болх.

Наьна метта урокаш т1а дешархоша г1алг1ай метта грамматически лардаш 1омаю, къамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелаг1ча классе доладу грамматически даьъа – морфологи 1омае, из болх д1ахьо ялхлаг1чеи ворх1лаг1чеи классашка. Из раздел я къамаьла доакьоех кхетам луш, хьалха царех 1омадаьр к1оаргдеш, шердеш. Къамаьла доакьош 1омадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Дешархой къамаьла культура лакхьари 1омадаьчун навьикаш дег1айооалаяри хила деза х1ара урока. Из болх д1ахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкъостал ду 1омаь бокьонаш ч1оаг1ье, орфографически а пунктуационни говзал ч1оаг1ье, грамматически материал дикаг1а кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзадена къамаьл шаьрдеш дешархой теркам т1абахийта беа хьехархочо сочиненеш, изложенеш язьяра,говзамеча текста тошкам бе 1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хъехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара классе шу д1адолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беца.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

3 класе дешара урока календарни тематически план (68 с.)

№ ар г1.	Урока тема	Сахь.	Ха		Ц1.болх
			лерх1а	йола	
	І четверть <i>Ахкеи гуйреи</i>				
1	Яндиев Дж. «Дешархошка»	1			
2	Муталиев Хь-Б. «Цхьоалаг1ча сентябре».	1			
3	Осмиев Хь. «Хьехархо».	1			
4	Льянов М. «Іарамхий йтсте».	1			
5	Осмиев Хь. «Ахкан бийса», Гагиев Г. «Дог1а халхадувл», Ушинский К. «Маьлха з1анараш».	1			
6	Боков А. «Хьунаг1а».	1			
7	Хамхоев А. «Гуйра», «Гуйра».	1			
8	«Маькхах дола дош».	1			
9	Классал арахьа дешар. Оакхарех дола фаьлгаш.	1			
10	Осмиев Хь. «Ялата хам»,	1			
11	Чахкиев С. «Са юрт».	1			
	<i>Іалам лорадар – Даьхе лораяр да.</i>				
12	Пришвин М. «Дагадоаг1арех», Гагиев Г. «Га д1аег1ай Мусас».	1			
13	Хашагульгов І. «Лийга б1ийг».	1			
14	Плиев М-С. «Даьра чов»,	1			
15	Хашагульгов І. «Лом».	1			
16	Саракаев Хь. «Борзик».	1			
17	Даурбеков Б. «Хьазилгаш лувца циск».	1			
18	Хашагульгов І. «Сувсакь», «Б1арзадахка»	1			
	2 четверть				
19	Классал арахьа дешар «Сагах, цун гоазалах дола фаьлгаш».	1			
	<i>Берий вахар</i>				

20	Котиева Н. «Берашка», Солоухин В. «Вай берал».	1				
21	Гагиев Г. «Эздел».	1				
22	Осмиев Хь. «Д1аяха ха», Костоев 1. «Харцои нийсхой».	1				
23	Чантиев А. «Х1ана вар Мурад г1айг1ане».	1				
24	«Деналг1улакхаца хьахьокх».	1				
25	Гагиев Г. «Виза кьонах».	1				
26	Классал арахьа дешар. Сакьердаме муг1араш.	1				
27	Чантиев А. «Дика оамал».	1				
28	Шадиев С. «Бурдолг».	1				
	<i>1а.</i>					
29	Арчаков Т. «Бераш 1анна г1аддахад», Осмиев Хь. «Лоа делх».	1				
30	Ушинский К. «Биъ дагалоаттам».	1				
31	Фаьлг. «1ани ахкани хина кьовсам».	1				
32	Хашагульгов 1. «Керда шу», Арчаков Т. «1а».	1				
	<i>III четверть.</i>					
33	Костоев 1. «Берза 1азал».	1				
34	Фаьлг «Хьуна оакхарий кьамаьлаш», Баратынский «1ан сурташ».	1				
35	Классал арахьа дешар. Берех дола дувцараш.	1				
	<i>Гулакх, эздел – доттаг1ий ба.</i>					
36	Гагиев Г. «Виза к1ант», Сулаев М. «Ца вовза доттаг1а».	1				
37	Гагиев Г. «Ахьмади Махьмади», Плиев М.-С. «Нийса язде 1омавелча».	1				
38	Костоев 1. «Даь хьехамаш», Озиев С. «Нахацара г1улакх».	1				
39	Гагиев Г. «Мишта яа еза маькх».	1				
	<i>Дай мехка яхь йола к1антий.</i>					
40	«Арг1а т1ехьашка хинна т1ом», Мугалиев Хь. «1919 шу Экажкьонгий - Юрта».	1				
41	Классал арахьа дешар. Даьхенах йола байташ.	1				
42	Зязиков Б. «Дего гешт дергдацар».	1				
43	Шадиев С. «Кавказа турпал – Тугаева Аьсет».	1				

44	«Иштта тлом бора вежараша».	1				
45	Шадиев С. «Осканов Суламбек – халкѡа тешаме во1», «Ц1авенав тха лоалахо» Арчаков С.	1				
	<i>Вай ноаноех лаѡца.</i>					
46	«Наѡна кулг» шира дувцар, Мякиев А. «Наѡна бийса».	1				
	<i>Б1аѡсти.</i>					
47	Бианки В. «Март», «Оалхазараш ц1адаѡхкад».	1				
48	Шадиев С. «Ялат д1аде доладир», Осмиев Хѡ. «Б1аѡсти».	1				
49	Классал араѡа дешар. Оалхазараш дола фаѡлгаш.	1				
50	Яндиев Дж. «Балха 1уйре», фаѡлг «Доттаг1ий».	1				
51	Фаѡлг «Беши карти», Осмиев Хѡ. «Дог1а».	1				
	<i>Халкѡа багахбуѡцам.</i>					
52	Мальсагов А. «Кицаш», «Мишта кхетаду вай кицаш».	1				
53	«Ховли-довзалеш», «Тхѡуж - илли».	1				
	<i>IVчетверть</i>					
54	Дахкильгов И. «Бийдолгаш».	1				
55	Классал араѡа дешар. 1аламах дола дувцараш.	1				
56	Фаѡлг «Кѡажкѡайг».	1				
57	Фаѡлг «Пхѡагало парг1атдаѡха оакхарий».	1				
58	Фаѡлг «Борзи 1аѡхари».	1				
59	Фаѡлг «Газеи цун б1ийгии», «Хѡаѡкѡал теннад».	2				
60						
61	Фаѡлг «Са ги боаг1аргба хѡ», «Мишта 1еѡадаѡд цога1о оакхарий».	1				
62	Фаѡлг «Борзи, цога1и, пхѡага1и».	1				
63	Фаѡлг «Котам».	1				
64	Фаѡлг «Дог – майра пхѡагал».	1				
65	Фаѡлг «Пхѡиди дахкеи», «Борг1али цога1и», «Хѡунсаг».	2				
66						
	<i>Шира дувцараш.</i>					
67	«Тускар ч1оаг1а делахѡ», «Ц1а деха1д».	1				
68-	«Лом – лом да», «Гий», «Миста бод биача тоалургвар».	1				
